



## Tisková zpráva

### Barokní umělé jeskyně kroměřížského zámku jsou plné polodrahokamů, objevila vědkyně z Univerzity Palackého

Kroměříž (19. srpna 2025) – Stovky polodrahokamů nevyčísitelné hodnoty skrývá Arcibiskupský zámek v Kroměříži. Unikátní objev učinila vědkyně Jana Zapletalová z Univerzity Palackého v Olomouci (UP) při zkoumání štukové výzdoby zámku. Ametysty tvoří výzdobu takzvaných grott neboli umělých jeskyní.

Arcibiskupský zámek v Kroměříži nechal na konci 17. století vystavět a vyzdobit olomoucký biskup Karel z Lichtensteinu-Castelcornu. Zámek patří díky svému významu a uměleckým kvalitám k památkám zapsaným na seznamu světového dědictví UNESCO. Dosud však nikdo netušil, že ukrývá poklad ve formě stovek ametystů a dalších minerálů, kterými jsou vyzdobeny obě grotty – umělé jeskyně vybudované na konci 17. století v suterénu zámku.

Během vědecké práce na bohaté štukové výzdobě sal terren zámku si historička umění Jana Zapletalová všimla, že se jeskyně na některých místech neobvykle třpytí. „Byl začátek ledna a kolegové několik hodin odebírali vzorky štuků k laboratorním analýzám. Na lešení mohli pracovat jen dva, a tak jsem začala s baterkou podrobně prozkoumávat sousední potměšle grotty. Když jsem vylezla za sochu Apollóna, která je dominantou jedné ze dvou jeskyní, všimla jsem si třpytivých odlesků. V tu chvíli mi došlo, že ametysty pod vrstvami depozitů jsou téměř všude,“ přiblížila moment objevu docentka Jana Zapletalová, vedoucí katedry dějin umění Filozofické fakulty UP.

Umělé jeskyně, které měly napodobovat přírodu, se těšily v baroku mezi evropskou aristokracií velké popularity. Díky vodním hříčkám a chladu sloužily k letnímu osvěžení a zábavě a zpravidla v nápadité umělecké výzdobě ukrývaly nějaké jinotajné poselství. Dekorace drahými kameny v obou kroměřížských grottách v tak velkém rozsahu je podle Jany Zapletalové světově jedinečná. Ametysty jsou společně s dalšími minerály a lasturami nejen součástí stěn a kleneb, ale v Důlní grottě jsou zabudované i v podlaze. Unikátní výzdobu nechal vytvořit olomoucký biskup Karel z Lichtensteinu-Castelcornu, který byl stavebníkem kroměřížského zámku a zahrad. Sám si však grotty v plné slávě neužil, jelikož zemřel těsně po jejich dokončení v roce 1695.

Ametysty byla nejvíce zdobená část Apollonovy grotty bezprostředně kolem sochy boha slunce, který alegoricky zosobňoval samotného biskupa Karla. „Na různých grafikách byl biskup spojován se zářícím kamenem či sluncem, kdy paprsky své víry a poznání přinášel duchovní i hospodářskou obnovu Moravy. Odkaz na světelnou symboliku vycházel z biskupova rodového přídomku Lichtenstein, tedy světlý či zářící kámen, který měl i v rodovém znaku. Proto ta oslnivá záře ametystů kolem sochy boha slunce, který házel šíp, tedy paprsek světla a víry do temné části grotty s drakem, plné faunů, divokých zvířat a dubových stromů,“ doplnila Zapletalová.





Univerzita Palackého  
v Olomouci



ARCIBISKUPSTVÍ  
OLOMOUCKÉ

Genius loci...

## Tisková zpráva

Ametysty objevené v kroměřížském zámku jsou tuzemského původu. Podle geologa Radka Hanuse, který se v Česku odborně věnuje výzkumu drahých kamenů a který provedl mineralogickou analýzu, pocházejí z kopce Květnice u Tišnova. V historických pramenech lze navíc dohledat, že byly na stavbu převáženy v pivních sudech.

Větší část ametystů se v minulosti ze zámku ztratila, především pak ametystová stěna za sochou Apollóna. „Zda to byl důvod, proč byl zbytek kamenů zakryt vrstvou malty, a tedy skryt očím veřejnosti, ale i odborníků, není dosud jasné, stejně jako to, v jaké době k zamaskování došlo. V padesátých letech navíc stěny překryly barevnými vrstvami žáci Střední uměleckoprůmyslové školy v Uherském Hradišti,“ dodala docentka Zapletalová.

„Nyní je hlavním cílem Arcibiskupství olomouckého zajistit restaurování památky, abychom tyto výjimečné prostory, aktuálně v havarijním stavu, uchovali do budoucna. Od momentu samotného objevu se nám v součinnosti s řadou specialistů podařilo realizovat mineralogickou analýzu, archivní a umělecko-historický výzkum, radiografický průzkum štukových dekorací, posouzení statiky grott, předběžné restaurátorské průzkumy, monitoring klimatu, odvlhčování prostor a 3D sken ve vysokém rozlišení, který zajistila firma G4D,“ uvedla Alena Tobolková, vedoucí památkového oddělení Arcibiskupství olomouckého, která všechny práce a průzkumy řídí a koordinuje.

„Nyní budou probíhat další průzkumy a restaurátorské práce, které potrvají řadu let. Bude nutné do nich zapojit zahraniční odborníky a sehnat finance na takto náročný postup,“ dodala Alena Tobolková. Grotty však i během studia a restaurátorských prací zůstávají pro návštěvníky částečně přístupné díky krycím podlahám a grottovým vyhlídkám, které v bezpečnostním režimu budou veřejnosti umožňovat alespoň dílčí prohlídky.

### Kontaktní osoby:

doc. PhDr. Jana Zapletalová, Ph.D. | vedoucí katedry dějin umění  
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci  
E: [j.zapletalova@upol.cz](mailto:j.zapletalova@upol.cz) | M: 731 639 894

Mgr. Alena Tobolková, DiS. | vedoucí oddělení památkové péče  
Arcibiskupství olomoucké  
E: [tobolkova.alena@ado.cz](mailto:tobolkova.alena@ado.cz) | M: 730 117 650

*Studium dekorací sal terren a grott Arcibiskupského zámku v Kroměříži realizuje Univerzita Palackého v Olomouci díky projektu Erasmus+ Stucco decoration across Europe spolufinancovaném z prostředků Evropské unie.*

